

کرونا: پیشگیری، کنترل، ... یادگیری

سید مسعود همایونفر - رئیس انجمن مدیریت منابع انسانی ایران

۲۱ اسفند ۱۳۹۸

این روزها مردم کشورمان با اپیدمی کرونا به مقابله برخاسته‌اند. صرفنظر از این که منشأ پیدایش کرونا در کجاست و آیا با هدف ویران کردن اقتصادهای هدف صورت پذیرفته است یا خیر، در حال حاضر بیش از یکصد کشور در سراسر جهان با آن درگیر شده‌اند و گسترش این ویروس پیامدهای اقتصادی و اجتماعی فراوانی داشته است. شبکه‌های اجتماعی و منابع خبری و مردمی، هشدارهایی را برای دیده شدن علائمی از ابتلا به کرونا در کشور می‌دادند، اما نظام بهداشت و سلامت کشورمان برای اینکه قانع شود که ویروس در کشور فعال شده است، به شواهد بیشتری نیاز داشت، و شاید وقتی که به این اطمینان رسید، دیگر دیر شده بود و در مدت کوتاهی، در کمتر از سه هفته، ویروس به تمام استانها راه یافت.

تلاش کادر درمانی، پزشکان و پرستاران فداکار و از جان گذشته برای مهار این اپیدمی و نجات مبتلایان، تحسین برانگیز بوده و تقدیر و تشکر بسیاری را به همراه داشته است. گسترش سریع بیماری و پخش شدن فراگیر ویروس در مناطق وسیعی از کشور، قرنطینه کردن مناطق آلوده را ناممکن یا بی فایده ساخته است و شاید با توجه به شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، اصولاً راهبرد قرنطینه، آنطور که برخی از سیاستگذاران معتقد هستند، از ابتدا امکان پذیر نبوده است. علم پزشکی تاکنون راه حل روشنی را برای مقابله با این ویروس ارائه نکرده و توصیه‌ها بر راه حل‌های پیشگیرانه متمرکز است، تنها رویکردی که همه کشورها نیز آن را پیش گرفته‌اند: محدود کردن تحرک و جابجایی، خودداری افراد از نزدیک شدن به یکدیگر و در خانه ماندن. نتیجه قهری این اقدامات، تعطیلی وسیع فعالیتهای اقتصادی و متوقف شدن برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی است.

هرچند که برای از پا در آوردن این اپیدمی خطرناک، چاره‌ای جز حمایت و تبعیت کامل از راه کارهای پیشگیرانه نیست، اما با اتخاذ رویکردهایی نوآورانه می‌توان عوارض آنها را کاهش داد، به ویژه اینکه اگر دوره زمانی درهم شکستن ویروس کرونا طولانی نیز باشد. اما آنچه که بر اهمیت موضوع می‌افزاید، این است که همزمان با پیشگیری و کنترل، از این رخدادها یادگیری نیز داشته باشیم، تمهیداتی را بیاندیشیم که آمادگی و تاب آوری اجتماعی و اقتصادی خود را برای حوادث مشابه افزایش دهیم. نگرانی‌های شدیدی در مردم ایجاد شده است و افکار عمومی، تحت تأثیر این نگرانی‌ها می‌خواهد به آن واکنش نشان دهد. برای بروز این واکنش‌ها، اگر سازماندهی مناسبی صورت نپذیرد، علاوه بر اینکه ظرفیت‌ها و توانمندی‌های قابل توجهی از دست می‌رود، ممکن است آثار و عواقب نامناسبی را نیز به همراه داشته باشد. سازماندهی کار داوطلبانه، کارایی و اثربخشی قابل توجهی در مواجهه با بحران‌ها دارد. آحاد مردم انگیزه فراوانی برای کار داوطلبانه دارند که از آن میان می‌توان عمل به

وظایف دینی، پای بندی به ارزش‌های اجتماعی، انجام وظایف شهروندی، احساس مفید بودن و به اشتراک گذاشتن مهارت‌ها را نام برد. هرچند که تجربه‌های فراوانی از کار داوطلبانه در کشور وجود دارد، اما هیچگاه سازماندهی مناسبی برای بهره برداری از تمام ظرفیت‌های موجود که در بر گیرنده اقشار و گروه‌های مختلف جامعه و سلايق گوناگون باشد، صورت نپذیرفته و بعضاً حرکت‌های انفرادی، نتایج ناخوشایندی را نیز به همراه داشته است. انجمن‌ها و نهادهای مردمی که تحت ضوابط و مقررات خاص خود در حوزه‌های مختلف شکل گرفته باشند و تقویت شوند، می‌توانند در مواقع مورد نیاز، ظرفیت‌های فراوانی را برای مقابله با بحران‌ها به خدمت بگیرند.

شیوع کرونا فعالیت سازمان‌ها و شرکت‌ها را با محدودیت مواجه ساخته است. اما لازم است با اتخاذ برنامه‌هایی برای پیشگیری از آلوده شدن محیط کار، ضمن حفظ سلامتی کارکنان، فعالیت‌های تولیدی و خدماتی با حداکثر توان ممکن، جریان داشته باشد. در این میان به چند موضوع حائز اهمیت می‌توان اشاره کرد:

- رعایت اصول سلامت و ایمنی کارکنان در محیط کار بر اساس استانداردها و اجرای دستورالعمل‌هایی که این روزها از جانب نهادهای مسئول، به ویژه ستاد پیشگیری از کرونا ابلاغ می‌شود.
- همراهی و تبعیت از سیاست‌های عمومی در ارتباط با جلوگیری از تجمعات، کاهش سفرها، مأموریت‌ها، رفت و آمدها و جلسات.
- بهره‌گیری از ظرفیت شبکه‌های اجتماعی، پلتفرم‌های الکترونیک و اینترنتی برای اطلاع رسانی، ارائه خدمات، خرید و فروش و تأمین کالا، تبادلات مالی و پولی، برگزاری جلسات، سمینارها و دوره‌های آموزشی.
- شناسایی و استفاده از ظرفیت‌های موجود در قوانین کار و تأمین اجتماعی و سایر قوانین مرتبط، برای برقراری تسهیلات لازم جهت کارکنان به منظور استفاده از مرخصی استحقاقی و استعلاجی، نحوه حضور در محل کار، نظام‌های پرداخت حقوق و دستمزد، و رعایت حداکثر مساعدت از جانب کارفرمایان.
- برقرار کردن نظام‌های مؤثر دورکاری برای مشاغلی که به حضور فیزیکی کارکنان در محل کار وابسته نیستند، ضمن برنامه ریزی مناسب برای افزایش میزان اثربخشی و کاهش مشکلات جانبی آن.
- بازنگری و وضع مقررات و رویه‌هایی برای تقلیل ساعات کار، تسهیلاتی برای بیمه بیکاری و حمایت از مشاغل.

از دستگاه‌ها و نهادهای حکومتی و سیاستگذاران و برنامه ریزان نیز انتظار می‌رود که با تجدید نظر و بازنگری در برخی مقررات و دستورالعمل‌ها و در صورت لزوم وضع قوانین و مقررات جدید، مشکلات ناشی از شیوع ویروس کرونا بر حوزه اقتصادی و اجتماعی کشور و به ویژه آثار مترتب بر کارکنان را کاهش داده و به این ترتیب بخشی از فشارهایی که بر اقشار مختلف جامعه وارد آمده است را مرتفع سازند. اتخاذ راه کارهایی در موارد زیر می‌تواند مؤثر باشد:

- برخی آمارها حاکی از این است که حدود ۴ میلیون نفر از هم میهنان دارای مشاغل فصلی، روزمزد و دستفروشی هستند که به نوعی فاقد هویت شغلی مستقل محسوب می‌شوند و با احتساب خانواده، جمعیتی بالغ بر ۱۲ میلیون نفر را شامل می‌شوند. این افراد که عموماً از پوشش بیمه و خدمات درمانی مناسب نیز بی بهره‌اند، در موقعیت حساس

کنونی متحمل بیشترین آسیب‌های اقتصادی و اجتماعی شده‌اند. به نظر می‌رسد که طراحی و اعطای بسته‌های حمایتی خاص، تا حدی از مشکلات آنان بکاهد.

■ به شرکت‌ها، بنگاه‌ها و کارگاه‌های کوچک و متوسط و حجم وسیعی از اصناف، آسیب‌های جدی وارد شده است. امهال وام‌ها، بخشش جرایم، تمدید مهلت پرداخت مالیات، عوارض شهرداری، حق بیمه کارکنان و مشمولین سازمان تأمین اجتماعی، مقررات چک‌های برگشتی و در نظر گرفتن تسهیلات مالی و اعتباری برای این گروه از فعالان اقتصادی که سهم به سزایی در اشتغال دارند و عدم فعالیت آنها بیکاری گسترده‌ای در کشور ایجاد خواهد کرد، بسیار ضروری و البته تا حدی چاره ساز است.

■ همه مشکلات در کنار هم، باعث شده‌اند تا بازار و تقاضا با رکود مواجه شود. بکارگیری ابزارهای مالی و پولی توسط بانک مرکزی و برنامه ریزان و سیاستگذاران اقتصادی کشور، می‌تواند به اتخاذ رویکردهایی برای تحریک تقاضا منجر شود.

■ اعتماد به نهادهای غیر دولتی از قبیل اتاق‌های بازرگانی، اصناف و تعاون و اتحادیه‌ها و انجمن‌های صنفی و استفاده مؤثر از ظرفیت آنها برای سامان‌دهی به فعالیت واحدهای خصوصی، شناسایی مشکلات و چالش‌ها و شنیدن راه‌حل‌های پیشنهادی آنها و اتخاذ رویکردهایی برای ارائه تسهیلات، رفع موانع و کمک به آنها برای عبور از بحران کرونا.

■ اطلاع‌رسانی به موقع و صحیح، نقش تعیین‌کننده‌ای در جلب اعتماد مردم به سیاستگذاران و مجریان دارد. مردم انتظار دارند اخبار صحیح، موثق و به‌موقع را در ارتباط با روند پیشرفت و کنترل بیماری، سیاست‌ها و برنامه‌های اثربخش بطور شفاف از مراجع رسمی دریافت کنند. وقتی اعتماد وجود داشته باشد، مردم با تمامی برنامه‌ها و سیاست‌ها همراهی خواهند کرد.

گسترش بیماری اپیدمی کرونا را باید جدی بگیریم. از تمامی ظرفیت‌ها برای مقابله با آن استفاده کنیم. منابع انسانی، این ارزشمندترین سرمایه سازمان‌های کشورمان و سرمایه‌ای که برای کشور ارزش می‌آفریند، در معرض خطر است. با اتخاذ تمهیدات لازم، خسارت‌های وارده را کاهش دهیم. مسئولیت اجتماعی سازمان‌ها ایجاب می‌کند که با تمام توان در این عرصه نبرد حضور مؤثر داشته باشند. کسب و کارهای کوچک و مشاغل خرد، بیشترین آسیب‌ها را متحمل می‌شوند. دولت، سیاستگذاران و تصمیم‌گیران، برای عبور از این مرحله پرخطر وظیفه خطیری برعهده دارند. با اتحاد و همبستگی، و با تکیه بر توان آحاد مردم و جلب اعتماد آنها و سازمان‌دهی و مدیریت ظرفیت‌های کار داوطلبانه، از حداکثر توان مردمی برای غلبه بر چالش‌های اپیدمی کرونا استفاده کنیم.

از تجربه‌ها بیاموزیم و کمبودها را بهانه کنیم برای یادگیری. بهار خواهد آمد و سلامتی، نشاط، همدلی و انگیزه‌های ارزش آفرین، به مردم ایران باز خواهد گشت.